

PL

PL

PL

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 27.7.2010
KOM(2010)398 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI EUROPEJSKIEJ DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
RADY, EUROPEJSKIEGO BANKU CENTRALNEGO, EUROPEJSKIEGO
KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW**

**Dziesiąte sprawozdanie w sprawie praktycznych przygotowań do przyszłego
rozszerzenia strefy euro**

SEK(2010)942

**KOMUNIKAT KOMISJI EUROPEJSKIEJ DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
RADY, EUROPEJSKIEGO BANKU CENTRALNEGO, EUROPEJSKIEGO
KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW**

**Dziesiąte sprawozdanie w sprawie praktycznych przygotowań do przyszłego
rozszerzenia strefy euro**

1. WPROWADZENIE

Od czasu ostatniego rozszerzenia strefy euro o Słowację z dniem 1 stycznia 2009 r. grupa państw członkowskich UE, w których obowiązuje wspólna waluta, obejmuje 16 członków. W następstwie decyzji Rady z dnia 13 lipca 2010 r., w której stwierdzono, że Estonia spełnia warunki konieczne do przyjęcia euro, począwszy od dnia 1 stycznia 2011 r. strefa euro będzie liczyła 17 członków.

Estonii pozostało niecałe sześć miesięcy na zakończenie przygotowań do przejścia na euro. W niniejszym sprawozdaniu dokonano oceny stanu praktycznych przygotowań tego kraju do wprowadzenia euro oraz postępów w zakresie kampanii informacyjnej towarzyszącej temu wydarzeniu. Zawiera ono również krótki przegląd wyników najnowszego badania opinii publicznej na temat euro w ośmiu państwach członkowskich, które nie przyjęły jeszcze wspólnej waluty (tj. również w Estonii, ale z wyłączeniem Szwecji).

Załączony dokument roboczy służb Komisji zawiera szczegółowe informacje dotyczące przygotowań do wprowadzenia euro w pozostałych krajach UE, które nie przyjęły jeszcze tej waluty i nie korzystają z prawnej klauzuli wyłączenia (tj. również w Szwecji, ale z wyłączeniem Estonii).

2. STAN PRZYGOTOWAŃ DO PRZEJŚCIA NA EURO W ESTONII

Estonia będzie piątym z krajów, które przystąpiły do UE w 2004 r., który przyjmie wspólną walutę. Praktyczne przygotowania do wprowadzenia euro rozpoczęto już przed przystąpieniem kraju do UE. Pierwszy „plan przyjęcia euro” został uchwalony 1 września 2005 r. Docelowa data przejścia na euro, czyli 1 stycznia 2007 r., została wprowadzona później przesunięta, ale prace przygotowawcze kontynuowano. W kwietniu 2010 r. uchwalono ósmą wersję „planu przyjęcia euro”, w której jako docelowy termin wyznaczono dzień 1 stycznia 2011 r.

2.1. Organizacja procesu przejścia na euro, dostosowanie systemu prawnego i przygotowania sektora publicznego

Praktyczne przygotowania do przyjęcia euro w Estonii koordynuje krajowy komitet ekspertów, któremu przewodniczy sekretarz generalny ministerstwa finansów. W ramach komitetu działa siedem podkomitetów, w skład których wchodzi przedstawiciele zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego. W przeciwieństwie do większości krajów należących do strefy euro Estonia nie wyznaczyła w kontekście przygotowań „ambasadora euro”, tj. osoby, która zajmowałaby się w pełnym wymiarze koordynacją przygotowań do przejścia na wspólną walutę, byłaby głównym partnerem dla prasy we wszystkich związanych z tym

procesem kwestii, a także ucieleśniałyby proces przejścia na euro w oczach opinii publicznej.

W kwietniu 2010 r. uchwalona została kompleksowa „ustawa o wprowadzeniu euro”, zawierająca podstawowe regulacje dotyczące przejścia na wspólną walutę (określające m.in. długość okresu podwójnego obiegu, procedury wymiany koron estońskich na euro oraz ich wycofania z obiegu, zasady zaokrąglania cen, zasadę ciągłości umów itp.) oraz wykaz aktów prawnych wymagających dostosowania w związku z wprowadzeniem euro; jednocześnie uchwalono również zmiany do kodeksu handlowego i ustawy o opłatach skarbowych. Zmieniono również ustawę o banku centralnym (Eesti Pank), dostosowując ją do przepisów regulujących działalność Europejskiego Banku Centralnego i Europejskiego Systemu Banków Centralnych.

Jeśli chodzi o podstawowe przepisy dotyczące przejścia na euro, w swoim zaleceniu dotyczącym środków ułatwiających przyszłe przejście na euro¹ Komisja stwierdziła, że placówki handlowe powinny zostać zobowiązane do wydawania reszty jedynie w euro od momentu jego wprowadzenia, chyba że nie będą w stanie tego wykonać z powodów praktycznych. Zasada ta była stosowana we wszystkich dotychczasowych przypadkach przejścia na wspólną walutę, a jej wdrożenie było ściśle kontrolowane. Dzięki temu udało się uniknąć ponownego wprowadzania do obiegu waluty krajowej i przyspieszyć jej wycofanie, co w konsekwencji zmniejszało związane ze zmianą waluty koszty po stronie handlu detalicznego poprzez skrócenie okresu, w którym konieczne było równoległe posługiwanie się dwoma walutami. W niektórych państwach członkowskich należących już do strefy euro wydawanie reszty w walucie krajowej w trakcie okresu podwójnego obiegu było zakazane przez prawo. Estonia nie planuje wprowadzenia zakazu wydawania reszty w koronach, a jedynie bardzo wstrzeźliwie zaleca, by resztę wydawano w euro. W celu usprawnienia przejścia na euro zalecenie to powinno zostać uzupełnione w trakcie kampanii informacyjnej odpowiednimi, jasnymi przekazami, tak by zapewnić jak najszersze wdrożenie tej zasady w praktyce. Jej przestrzeganie powinno być kontrolowane szczególnie na terenach, gdzie przy braku oddziałów banków placówki handlu detalicznego służą często jako „kantory wymiany”. W interesie samych handlowców leży zadbanie o wystarczające zaopatrzenie w gotówkę euro przed dniem przejścia na wspólną walutę i przyczynienie się w ten sposób do szybkiego wycofania koron z obiegu.

W stosunkach z obywatelami administracja publiczna w Estonii szeroko wykorzystuje technologie informatyczne (np. 70-80 % mieszkańców składa deklaracje podatkowe drogą elektroniczną). Zapewnienie kompatybilności systemów informatycznych z nową walutą jest więc jednym z największych wyzwań na drodze do wprowadzenia euro. Każde ministerstwo określiło zmiany, jakich trzeba dokonać w jego obszarze odpowiedzialności. Systemy informatyczne większości instytucji publicznych powinny zostać przystosowane do euro do dnia 1 lipca 2010 r., tj. na sześć miesięcy przed wprowadzeniem wspólnej waluty. Trzy instytucje o najbardziej złożonych systemach informatycznych (czyli urząd ds. podatków i cel, urząd ds. zabezpieczenia społecznego oraz centrum informatyczne ministerstwa spraw wewnętrznych) powinny osiągnąć kompatybilność swoich systemów z euro najpóźniej do dnia 1 listopada 2010 r. Postęp w przygotowaniach osiągnięty przez poszczególne instytucje publiczne jest regularnie oceniany na comiesięcznych posiedzeniach podgrupy krajowego komitetu ekspertów odpowiedzialnej za techniczną gotowość instytucji publicznych.

¹ Zalecenie Komisji 2008/78/WE z dnia 10 stycznia 2008 r. dotyczące środków ułatwiających przyszłe przejście na euro, Dz.U. L 23 z 26.1.2008, s. 30.

Należy wzmocnić ogólną koordynację przygotowań do przejścia na euro. Istotne jest zapewnienie, by wszystkie sektory były właściwie przygotowane, a także by wykorzystano synergie między przygotowaniami prowadzonymi przez poszczególne podmioty. W okolicach terminu wprowadzenia euro koordynator lub koordynatorzy przejścia na euro powinni być stale dostępni w celu rozwiązania ewentualnych problemów. Zalecenie władz w sprawie wydawania reszty wyłącznie w euro w trakcie okresu podwójnego obiegu powinno zostać zastrzeżone, a jego przestrzeganie powinno być kontrolowane, szczególnie na terenach, na których nie ma oddziałów banków.

2.2. Przygotowania sektora finansowego i bankowego

Estonia planuje wprowadzenie euro według scenariusza „big-bang” i dwutygodniowy okres podwójnego obiegu².

Estończycy są zaawansowanymi użytkownikami elektronicznych środków płatniczych (około 95 % dorosłych posiada rachunek bankowy i prawie 30 % płatności w handlu detalicznym dokonywanych jest drogą elektroniczną), co powinno nieco ułatwić proces wprowadzenia gotówki euro i złagodzić obciążenia spoczywające w okresie przejściowym na instytucjach finansowych.

Ponieważ Estonia nie dysponuje własną mennicą, ogłoszono przetarg na produkcję estońskich monet euro, który wygrała mennica Finlandii. Wzór narodowych stron estońskich monet euro został wybrany w drodze otwartego konkursu. Zwycięski motyw przedstawiający mapę Estonii pojawi się na wszystkich nominałach monet euro. Banknoty euro zostaną pożyczone z zasobów Eurosystemu. Na potrzeby przejścia na wspólną walutę Eesti Pank zamówił 42 mln banknotów i 194 mln monet o różnych nominałach.

W związku ze znacznymi różnicami w strukturze nominałów między koroną a euro Estończycy będą się musieli przyzwyczaić do częstszego korzystania z monet. Ponad 98 % denominowanej w koronach gotówki w obiegu to banknoty, podczas gdy monety stanowią mniej niż 2 %. Najniższy nominał banknotu to 1 korona (odpowiadająca około 6 eurocentom); monety o najniższych nominałach mają niewielką siłę nabywczą, w związku z czym są prawie nieużywane przez Estończyków. W okresie przed dokonaniem zmiany waluty niezwykle istotne jest wyjaśnienie obywatelom wartości i zastosowania monet euro (według najnowszego badania Komisji³ około 93 % Estończyków chciałoby uzyskać informacje na temat wartości monet euro w walucie krajowej) oraz rozwianie ich obaw przed posiadaniem zbyt wielu monet euro w swoich portfelach.

Wstępne zaopatrywanie instytucji kredytowych w monety euro powinno się rozpocząć we wrześniu, natomiast wstępne zaopatrywanie w banknoty – w grudniu 2010 r. Instytucje kredytowe finalizują obecnie swoje szacunki dotyczące ich zapotrzebowania, jeśli chodzi o wstępne zaopatrzenie w banknoty i monety euro. Według pierwszych przybliżonych szacunków instytucje kredytowe powinny wstępnie otrzymać około 240 mln euro (tj. mniej niż połowę wartości koron znajdujących się obecnie w obiegu), czyli względnie mniej niż miało to miejsce w trakcie wcześniejszych operacji przejścia na euro. Ze względu na dość

² W 12 krajach, które jako pierwsze wprowadziły euro, wspólna waluta została początkowo wprowadzona jako pieniądź elektroniczny, natomiast gotówka denominowana w euro weszła do obiegu dopiero trzy lata później. W Estonii banknoty i monety euro zostaną wprowadzone tego samego dnia, w którym euro stanie się walutą kraju. Scenariuszem „big-bang” posłużono się we wszystkich krajach, które przystąpiły do strefy euro po roku 2002.

³ Badanie Flash Eurobarometr nr 296.

wysokie prawdopodobieństwo złych warunków pogodowych w okolicach terminu wprowadzenia wspólnej waluty w Estonii, należy bardzo starannie rozważyć ilość gotówki euro dystrybuowanej w ramach zaopatrzenia wstępnego.

Banki komercyjne powinny rozpocząć wtórne zaopatrywanie swoich głównych klientów w monety euro we wrześniu, natomiast niewielkie podmioty obracające gotówką będą zaopatrywane dopiero od grudnia 2010 r. Estonia będzie pierwszym krajem, który zastosuje nowe uproszczone wytyczne EBC w sprawie zaopatrzenia wtórnego⁴, przygotowane na podstawie doświadczeń zgromadzonych w trakcie wcześniejszych operacji przejścia na euro. Detaliści, którzy podpiszą uproszczoną umowę o zaopatrzenie wtórne, pięć dni przed przejściem na euro otrzymają do 10 000 euro⁵.

Największe przedsiębiorstwo konwojenckie działające w Estonii zwiększy swoje zdolności przewozowe o ponad jedną trzecią, by sprostać dodatkowemu obciążeniu. Uwzględniając znaczne ilości gotówki euro, które będą transportowane na drogach w okolicach terminu przejścia na euro, wskazane byłoby zastosowanie dodatkowych środków w celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa w trakcie całego procesu wprowadzenia euro.

Ogół obywateli będzie miał możliwość bezpośredniego zapoznania się z estońskimi monetami euro z początkiem grudnia, od kiedy to możliwe będzie kupowanie minipakietów bilonu euro o równowartości 200 koron. Łączna liczba minipakietów, które zaoferuje Eesti Pank, nie jest jeszcze znana. Na podstawie doświadczeń uzyskanych w trakcie wcześniejszych wymian waluty zaleca się przygotowanie mniej więcej jednego minipakietu na gospodarstwo domowe. Przedsiębiorstwo konwojenckie planuje przygotowanie około 50 000 specjalnych pakietów monet⁶ celem wtórnego zaopatrzenia drobnych detalistów, którzy nie zamierzają podpisać umowy o wtórne zaopatrzenie ze swoim bankiem. Można rozważyć przygotowanie specjalnych rozwiązań dla drobnych detalistów, którzy znajdują się w trudnej sytuacji finansowej i mogą mieć problemy z wtórnym zaopatrzeniem w gotówkę euro.

Władze Estonii planują uruchomienie kampanii informacyjnej adresowanej do ogółu mieszkańców, mającej na celu zlikwidowanie zasobów przetrzymywanej gotówki jeszcze przed dniem przejścia na euro. Oczekuje się, że w ten sposób uda się zebrać około 50 % monet i 80 % banknotów znajdujących się w obiegu i denominowanych w koronie estońskiej. Banki komercyjne zamierzają ustawić w swoich oddziałach specjalne automaty służące do przyjmowania depozytów w estońskich monetach. Bank centralny i przedsiębiorstwo konwojenckie dostosowują swoje możliwości w zakresie magazynowania, liczenia i pakowania gotówki do wyjątkowo dużych ilości pieniądza gotówkowego, których obsługi można się spodziewać w okresie przejścia na euro.

Bezprowizyjna wymiana gotówki po kursie wymiany powinna być możliwa w bankach komercyjnych przez miesiąc przed dniem przejścia na euro i kolejnych sześć miesięcy po tym

⁴ Wytyczne EBC (EBC/2008/4) z dnia 19 czerwca 2008 r. zmieniające wytyczne EBC/2006/9 w sprawie niektórych przygotowań do wymiany pieniądza gotówkowego związanych z wprowadzeniem waluty euro oraz w sprawie zaopatrzenia wstępnego i zaopatrzenia wtórnego w banknoty i monety euro podmiotów poza strefą euro.

⁵ Doświadczenia pokazały konieczność uproszczenia procedury, tak aby zwłaszcza drobnych detalistów przekonać do skorzystania z zaopatrzenia wtórnego. Standardowa umowa o zaopatrzenie wtórne przewiduje poważne sankcje w przypadku „wycieku” przekazanej w ten sposób gotówki euro do obiegu przed dniem wprowadzenia euro, a także wymaga m.in. znacznego zaostrzenia środków ochrony na terenie i w pomieszczeniach przedsiębiorstwa. Umowa standardowa jest więc bardziej odpowiednia dla większych przedsiębiorstw, które potrzebują większych ilości gotówki euro.

⁶ O wartości około 200 euro.

dniu⁷. Później korony mogą być bez ograniczeń ilościowych i czasowych wymieniane w Eesti Pank. Praktycznie wszystkie 921 bankomatów w Estonii powinno już w pierwszych godzinach 1 stycznia 2011 r. wydawać wyłącznie banknoty euro. Właściwe banki komercyjne rozpoczęły już dostosowywanie terminali kart płatniczych w punktach sprzedaży, tak by były one gotowe natychmiast z dniem 1 stycznia. Banki komercyjne planują obecnie zaopatrzenie swoich bankomatów w pierwszych dniach po przejściu na euro głównie w banknoty o nominałach 10 i 50 euro. Ze względu na konieczność ułatwienia podmiotom handlu detalicznego wydawania reszty wyłącznie w euro, a także dotychczasowe przyzwyczajenie Estończyków do wypłacania banknotów o niskich nominałach, warto przemyśleć tymczasową rezygnację z napełniania bankomatów banknotami o nominale 50 euro. Banki powinny również powstrzymać się z wprowadzaniem do obiegu dużych nominałów w tygodniach przed i po wprowadzeniu euro.

Na estońskim rynku bankowym (zdominowanym przez trzy banki komercyjne) działa blisko 190 oddziałów banków. Banki rozważają przedłużenie godzin pracy w okresie przejścia na euro i wyjątkowe otwarcie okienek w dniach 1 i 2 stycznia. Planują one również wzmocnienie personelu odpowiedzialnego za bezpośrednią obsługę klientów pracownikami z wydziałów operacyjno-rozliczeniowych. W chwili obecnej analizowane są możliwości oddziałów w zakresie magazynowania wyjątkowo dużych ilości gotówki w okresie przejścia na euro, a pracownicy banków przechodzą szkolenia na temat zabezpieczeń banknotów i monet euro. Trwają prace nad dostosowaniami systemów informatycznych banków – ostatnie testy powinny mieć miejsce w październiku i listopadzie 2010 r.

Przygotowania sektora finansowego i bankowego do przejścia na euro są dostatecznie zaawansowane. Aby usprawnić proces przejścia na euro, dostawy gotówki euro do banków powinny być właściwie rozłożone w czasie. Aby detalistom nie zabrakło reszty w związku z regulowaniem należności przez klientów banknotami o wysokich nominałach, w okresie przejścia na euro bankomaty nie powinny być napełniane banknotami o nominale 50 euro. Banki powinny rozważyć utworzenie w okresie wprowadzenia euro specjalnych stanowisk obsługi przedsiębiorstw.

2.3. Zapobieganie niewłaściwym praktykom oraz błędnemu postrzeganiu zmian cen przez obywateli

Zgodnie z ostatnim badaniem Eurobarometru Estończycy należą do największych sceptyków wśród obywateli krajów, które nie przyjęły jeszcze euro, jeśli chodzi o wpływ przejścia na euro na ceny (szczegóły dot. Flash Eurobarometr nr 296 zob. sekcja 3). Władze Estonii stoją więc przed poważnym wyzwaniem, jakim jest rozwianie obaw konsumentów, i muszą one zastosować wszelkie środki niezbędne dla zapobieżenia niewłaściwym praktykom w okresie przejścia na euro.

Zgodnie z oficjalną decyzją rządu, okres podawania cen w dwóch walutach, czyli zarówno w koronach, jak i w euro, miał się rozpocząć z dniem 1 lipca 2010 r. i zakończyć sześć miesięcy po dniu wprowadzenia nowej waluty. Ponieważ kurs wymiany zostanie nieodwołalnie ustalony dopiero w decyzji Rady w sprawie uchylenia derogacji, którą objęta jest Estonia, bardziej właściwe byłoby rozpoczęcie podawania cen w dwóch walutach z chwilą ustalenia tego kursu.

⁷ Do 12 miesięcy w ograniczonej liczbie oddziałów.

Począwszy od kwietnia 2010 r. estoński urząd ochrony konsumentów (organ publiczny) poszerzył z 96 do 126 pozycji koszyk towarów i usług, których ceny są co miesiąc kontrolowane, tak aby uzyskać obszerny przegląd odnotowywanych zmian cen. W okresie przejścia na euro urząd ten planuje kontrolować ceny w około 800 punktach sprzedaży. Inspektorzy będą również kontrolować, czy właściwie przestrzegane są przepisy dotyczące przejścia na euro (np. zasady zaokrąglania, zasady podwójnego podawania cen). Wyniki tych kontroli mają być rejestrowane przy użyciu specjalnego oprogramowania oraz ogłaszane w komunikatach prasowych i na krajowej stronie internetowej poświęconej euro.

Wzorem podobnych dobrowolnych inicjatyw, które okazały się sukcesem w ramach wcześniejszych operacji przejścia na euro, estońska izba handlowa przygotowuje „porozumienie na rzecz uczciwych cen”. Sygnatariusze porozumienia (np. detaliści, instytucje finansowe, sklepy internetowe) zobowiążą się nie wykorzystywać przejścia na euro dla własnych korzyści, przestrzegać zasad przejścia na euro oraz udzielać swoim klientom niezbędnej pomocy. Z końcem sierpnia, czyli niemal dwa miesiące po rozpoczęciu obowiązkowego podawania cen w dwóch walutach, władze Estonii planują wezwać do przystępowania do tego porozumienia. W trakcie wcześniejszych operacji przejścia na euro większość błędów związanych z podawaniem cen w dwóch walutach i liczne przypadki zawyżania cen odkryto przed rozpoczęciem podawania cen w dwóch walutach lub tuż po nim. Dlatego też warto starannie rozważyć, czy inicjatywa na rzecz uczciwych cen nie powinna zostać uruchomiona wcześniej.

Sygnatariusze, którzy naruszają postanowienia porozumienia na rzecz uczciwych cen, mogą zostać ukarani grzywną sięgającą 50 000 koron estońskich (ok. 3 200 euro). Do celów kontroli przestrzegania tego porozumienia urząd ds. ochrony konsumentów planuje posłużyć się wszystkimi 40 inspektorami, którymi dysponuje, a także co najmniej taką samą liczbą ochotników. W przypadkach jednoznacznego naruszenia zasad grzywna będzie mogła zostać nałożona w przeciągu 48 godzin. W przypadkach bardziej skomplikowanych procedura może trwać do miesiąca. Aby nie dopuścić do błędnego postrzegania zmian cen przez obywateli, w przypadku wykrycia nieprawidłowości odpowiednie działania mają być podejmowane bezzwłocznie. Przypadki podejrzanych podwyżek cen wykryte przez inspektorów, a także zgłoszone urzędowi ds. ochrony konsumentów przez obywateli za pośrednictwem specjalnej linii telefonicznej, będą odpowiednio badane, a wyniki tej analizy – publikowane. Jeżeli podwyżki cen okażą się nieuzasadnione, sygnatariusz porozumienia straci prawo do posługiwania się logo inicjatywy na rzecz uczciwych cen.

Należy wzmocnić środki zapobiegające niewłaściwym praktykom oraz błędnemu postrzeganiu zmian cen przez obywateli. Kroki dyscyplinarne przeciwko sygnatariuszom, którzy nie wypełniają swoich zobowiązań wynikających z porozumienia na rzecz uczciwych cen, powinny być podejmowane jak najszybciej. Powinni oni natychmiast tracić prawo do powoływania się na przestrzeganie porozumienia na rzecz uczciwych cen (tj. do posługiwania się logo sygnatariusza).

2.4. Przygotowania do przejścia na euro na obszarach wiejskich i wśród przedsiębiorstw

W porównaniu ze średnią w UE Estonia jest krajem o bardzo niskiej gęstości zaludnienia⁸. Kraj jest podzielony na 226 gmin, z których 33 to gminy miejskie, a 193 to gminy wiejskie.

⁸ W latach 2007-2008 gęstość zaludnienia w Estonii wynosiła 30,9 mieszkańca na km², w porównaniu ze średnią UE wynoszącą 114 mieszkańców na km². Źródło: Eurostat.

W ponad dwóch trzecich gmin liczba mieszkańców nie przekracza 3 000. Jednym z głównych wyzwań będzie zatem sprawne przeprowadzenie procesu przejścia na euro na słabo zaludnionych obszarach wiejskich o ograniczonej infrastrukturze.

Internet i bezgotówkowe formy obrotu płatniczego są szeroko rozpowszechnione (m.in. wszystkie emerytury są wypłacane za pośrednictwem przelewów bankowych), co w pewnym stopniu ułatwia rozpowszechnianie informacji oraz wymianę gotówki. Mimo to na całym terytorium kraju muszą zostać stworzone możliwości wymiany koron na euro oraz zbierania wycofywanej waluty.

Ponad jedna trzecia oddziałów banków komercyjnych jest zlokalizowana w stolicy kraju. Dlatego też w okresie przejścia na euro urzędy pocztowe, które obecnie oferują ograniczony zakres usług bankowych we współpracy z jednym z banków komercyjnych, również mają dokonywać wymiany gotówki w gminach, które nie posiadają oddziału banku z prawdziwego zdarzenia. Oferowanie usługi wymiany gotówki przez urzędy pocztowe powinno zostać starannie zaplanowane (kwestie zaopatrzenia wstępного i wtórnego, godzin otwarcia, dodatkowego personelu, bezpieczeństwa). Personel poczty estońskiej (Eesti Post), a zwłaszcza pracownicy bezpośredniej obsługi klienta, powinni zostać właściwie przeszkoleni w zakresie jednoczesnej obsługi dwóch walut oraz informowania obywateli. W uzupełnieniu istniejących bankomatów banki komercyjne powinny również rozważyć ewentualne wprowadzenie ruchomych „kantarów wymiany”.

Na obszarach oddalonych władze lokalne są często jedynym źródłem informacji oprócz środków masowego przekazu i Internetu, dlatego też ich personel powinien zostać starannie przygotowany i przeszkolony. Blisko 75 % gmin współpracuje z tym samym dostawcą usług informatycznych, należy więc dobrze zaplanować dostosowanie oprogramowania, tak by miał on dość czasu na terminowe obsłużenie wszystkich klientów. Ministerstwo finansów regularnie przekazuje wszystkim gminom pocztą elektroniczną instrukcje dotyczące niezbędnych dostosowań. Bank centralny organizuje szkolenia poświęcone zabezpieczeniu znaków pieniężnych denominowanych w euro oraz zapobieganiu fałszerstwom. Zrzeczenia gmin wiejskich i miejskich mają przedkładać ministerstwu finansów sprawozdania z postępu przygotowań. Zagwarantowanie rzeczywistego przygotowania wszystkich władz lokalnych wymaga regularnego i ustrukturyzowanego monitorowania osiąganych postępów. Wskazane jest przygotowanie listy kontrolnej dla władz gminnych obejmującej wykaz zadań, które muszą zostać wykonane zgodnie z dołączonym harmonogramem, oraz nałożenie na wyznaczonych w każdej gminie koordynatorów ds. przejścia na euro obowiązku regularnego informowania centrali właściwego zrzeczenia o ich realizacji. Okresowe spotkania lokalnych koordynatorów ds. przejścia na euro umożliwiłyby im wymianę doświadczeń zebranych w trakcie przygotowań do wprowadzenia wspólnej waluty.

Lokalne oddziały organizacji konsumentów, agencji i różnych organizacji pozarządowych powinny zostać włączone do aktywnego udziału w przygotowaniach, tak by zwiększyć akceptację na szczeblu lokalnym.

W związku z doświadczeniami z przeszłości (tj. przesunięciem docelowej daty wprowadzenia euro w roku 2006) większość przedsiębiorstw odłożyła przygotowania na później, do uzyskania większej pewności co do planowanego procesu. Planowane przez izbę handlową, zrzeszenie handlu, bank centralny i krajowy związek banków działania informacyjne (broszury, seminaria) powinny im pomóc w odpowiednim i terminowym przygotowaniu się. Należy zadbać o to, by wszystkie przedsiębiorstwa, w tym również te, które same nie zabiegają aktywnie o informacje, były właściwie przygotowane.

Przygotowania władz lokalnych do przejścia na euro muszą być kierowane i regularnie monitorowane, tak by zapewnić, że zatroszczono się o wszystkie niezbędne dostosowania.

Kluczowe znaczenie dla procesu wymiany gotówki ma udział poczty estońskiej, który w związku z tym musi zostać starannie przygotowany. Banki komercyjne powinny zaplanować skorzystanie w większym stopniu z ruchomych „kantorów wymiany” w celu wprowadzenia do obiegu euro i równoległego wycofania z niego koron.

Przygotowania przedsiębiorstw powinny ruszyć pełną parą i powinny być wspierane i monitorowane przez właściwe organy. Szczególną uwagę należy zwrócić na małe i średnie przedsiębiorstwa.

2.5. Kampania informacyjna dotycząca euro

W dniu 15 marca 2010 r. krajowy komitet ekspertów zatwierdził aktualizację „strategii informacyjnej na potrzeby wprowadzenia euro w Estonii”. Zawiera ona przegląd organizacji komunikacji dotyczącej euro i jego wprowadzenia, a także jej celów, grup docelowych, komunikatów oraz kanałów. Głównym celem jest zagwarantowanie, by co najmniej 90 % wszystkich mieszkańców Estonii było dobrze poinformowanych o praktycznych aspektach wymiany waluty. Plany kampanii informacyjnej są dobrze ustrukturyzowane, wyważone i obejmują okres realizacji sięgający od marca 2010 r. po styczeń 2011 r. W ramach umowy o partnerstwie Komisja zamierza wesprzeć wdrożenie planów kampanii informacyjnej zarówno poprzez wkłady rzeczowe, jak i w formie umowy o finansowanie do 50 % kwalifikujących się kosztów, takich jak wynagrodzenia specjalistów ds. komunikacji, kampanie w środkach masowego przekazu, badania opinii publicznej, seminaria i szkolenia oraz materiały informacyjne dla wszystkich gospodarstw domowych.

Komisja wezwała wprowadzić władze estońskie do przyspieszenia realizacji kampanii informacyjnej, jednak jej wdrażanie na dużą skalę będzie mogło się rozpocząć dopiero po przyjęciu w dniu 13 lipca przez Radę decyzji otwierającej drogę do przyjęcia euro przez Estonię.

Niezbędne jest odpowiednio wczesne informowanie o przejściu na euro, harmonogramie wprowadzenia nowej waluty, środkach służących rozwianiu obaw związanych ze wzrostem cen i niewłaściwymi praktykami handlu detalicznego w okresie przejścia na euro, a także wspieranie działań służących przygotowaniu przedsiębiorstw. Do chwili obecnej władze estońskie koncentrowały się na dotarciu do istotnych pośredników w przekazywaniu informacji poprzez ukierunkowane prezentacje oraz na stosunkach z prasą. Wpływ tych środków nie jest znany. Raczej pasywne rozpowszechnianie informacji następuje za pośrednictwem krajowej strony internetowej poświęconej euro.

Komisja wzywa władze estońskie do przyspieszenia realizacji kampanii informacyjnej poświęconej wprowadzeniu euro, tak by na czas dotrzeć z niezbędnymi informacjami do wszystkich mieszkańców Estonii. Dzięki temu zwiększy się poziom wiedzy na temat wprowadzenia wspólnej europejskiej waluty oraz akceptacja tej zmiany.

3. STAN OPINII PUBLICZNEJ W NOWYCH PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH

Aby poznać wiedzę obywateli na temat wprowadzenia euro oraz ich nastawienie w tej kwestii, Komisja Europejska począwszy od 2004 r. zleca przeprowadzanie badań Eurobarometru w krajach, które przystąpiły do UE w roku 2004 i 2007, ale nie przyjęły jeszcze wspólnej waluty. Badanie przeprowadzone wiosną 2010 r. w 8 nowych państwach członkowskich⁹ (Flash Eurobarometr nr 296) było dziesiątym tego rodzaju. Praca w terenie na potrzeby badania przypadła w okresie 17–21 maja 2010 r.

Na potrzeby niniejszego sprawozdania wyniki najnowszego badania Eurobarometru zostały porównane głównie z wynikami poprzedniego badania przeprowadzonego w nowych państwach członkowskich (Flash Eurobarometr nr 280, wrzesień 2009 r.). Należy podkreślić, że **mimo trudnej obecnie sytuacji gospodarczej najnowsze wyniki ukazują, że poparcie obywateli ośmiu nowych państw członkowskich dla wprowadzenia euro jedynie nieznacznie osłabło w porównaniu z wrześniem 2009 r.** Poparcie jest nadal dużo wyższe niż odnotowane w trakcie dwóch pierwszych serii badań przeprowadzonych w latach 2004 i 2005.

3.1. Poparcie dla euro

Miedzy wrześniem 2009 r. a majem 2010 r. poparcie obywateli ośmiu nowych państw członkowskich dla wprowadzenia euro w ich krajach spadło jedynie nieznacznie. Względna większość respondentów oczekuje, że wprowadzenie euro będzie miało pozytywne skutki dla *ich kraju* (49 %, -3 punkty procentowe) i dla *nich samych* (48 %, bez zmian); negatywnych skutków oczekuje odpowiednio 37 % (+2 punkty procentowe) i 39 % (+1 punkt procentowy) respondentów. Około połowa (51 %) ankietowanych jest zdania, że euro wywiera pozytywny wpływ w krajach należących już do strefy euro.

Nieco mniej niż połowa (48 %, -1 punkt procentowy) wszystkich respondentów twierdzi, że *będzie zadowolonych, jeśli euro zastąpi ich walutę krajową*, natomiast 41 % (+3 punkty procentowe) będzie *niezadowolonych* z wprowadzenia euro. Podczas gdy Rumuni (55 %, -4 punkty procentowe), Węgrzy (54 %, bez zmian) i Bułgarzy (51 % +2 punkty procentowe) najczęściej wyrażają *zadowolenie z perspektywy przejścia na euro*, **Estonczycy** (56 %, +7 punktów procentowych), Łotysze (56 %, +6 punktów procentowych) i Czesi (58 %, +4 punkty procentowe) najczęściej wyrażali osobiste *niezadowolenie z faktu, iż euro miałoby zastąpić ich walutę krajową*. Odsetek obywateli, którzy są *niezadowoleni z perspektywy wprowadzenia euro*, w największym stopniu wzrósł na Litwie (o dziesięć punktów procentowych, do 47 %).

3.2. Tempo wprowadzenia euro

Względna większość obywateli ośmiu nowych państw członkowskich opowiada się za wprowadzeniem euro w perspektywie średniookresowej („za jakiś czas”, 39 %, +3 punkty procentowe). Około jedna trzecia (32 %, -1 punkt procentowy) życzy sobie, by nastąpiło to

⁹ Badania Eurobarometru obejmują zawsze te nowe państwa członkowskie, które w danym momencie nie należą jeszcze do strefy euro. Ostatnie badanie obejmowało Polskę, Republikę Czeską, Węgry, Bułgarię, Rumunię, Łotwę, Estonię i Litwę. Nie uwzględniono Cypru, Malty, Słowenii ani Słowacji, ponieważ kraje te są już członkami strefy euro. Ogółem ankietowano około 8 000 losowo wybranych obywateli.

jak najpóźniej, podczas gdy mniej więcej jedna czwarta (24 %, -1 punkt procentowy) pragnie *jak najszybszego* przejścia na wspólną walutę.

Odsetek respondentów, którzy pragną *jak najpóźniejszego* wprowadzenia euro, jest najwyższy w Republice Czeskiej i na Łotwie (odpowiednio 47 %, bez zmian, oraz 44 %, +1 punkt procentowy). W **Estonii** nadal jedynie około jedna czwarta respondentów (23 %, bez zmian) pragnie *jak najszybszego* wejścia do strefy euro, 37 % (+1 punkt procentowy) życzy sobie tego „za jakiś czas”, a 34 % (-2 punkty procentowe) pragnie, by nastąpiło to *jak najpóźniej*.

3.3. Bycie poinformowanym

Ogólnie rzecz biorąc, większość obywateli ośmiu nowych państw członkowskich *nie czuje się dobrze poinformowana* na temat euro (59 %, bez zmian), podczas gdy 40 % (bez zmian) *uważa się za dobrze poinformowanych*. **Estonczycy** czują się dużo lepiej poinformowani niż we wrześniu 2009 r. (50 %, +6 punktów procentowych).

3.4. Oczekiwania w stosunku do euro

Podobnie jak przy okazji poprzednich serii badań, zdecydowana większość obywateli ośmiu nowych państw członkowskich zgadza się z różnymi pozytywnymi stwierdzeniami dotyczącymi praktycznych skutków euro. I tak 90 % (-2 punkty procentowe) jest zdania, że euro *stanowi ułatwienie podczas podróży do innych krajów, które stosują euro*, a 86 % (-1 punkt procentowy) uważa, że euro *ułatwiłoby dokonywanie zakupów w innych krajach posługujących się tą samą walutą*.

Jednocześnie dwie trzecie respondentów obawia się podwyżek cen po wprowadzeniu euro (66 %, -1 punkt procentowy), podczas gdy niemal jedna czwarta z nich (23 %, bez zmian) sądzi, że w dłuższej perspektywie euro ma stabilizujący wpływ na ceny. Wprawdzie poprzednie badanie zdawało się wskazywać na rosnący sceptycyzm, jednak trend ten nie potwierdził się w 2010 r. W rzeczywistości odsetek obywateli, którzy obawiają się wzrostu cen po wprowadzeniu euro, nawet spadł w niektórych krajach: w Republice Czeskiej z 75 % do 69 % (-6 punktów procentowych), a na Węgrzech z 66 % do 62 % (-4 punkty procentowe). Szczególnie sceptyczni jeśli chodzi o wpływ wprowadzenia euro na ceny pozostają respondenci w **Estonii** i Polsce – ponad trzy czwarte z nich liczy się ze wzrostem cen (77 %, -1 punkt procentowy).